

ACC. N:R **M.10461**:1-10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Edda Ebbesen
Härad: Bjäre Adress: Ekelid, Skov (f. 1896)
Socken: Skov Berättat av: se uppt.
Uppteckningsår: 1947 Född år i

Jordbrukets biveringar.

s. 1-10. LwF 61.

Här på orten, har inte bidrivits någon egentlig slöjd för marknads försäljning. Händigt folk slöjdade sina redskap, såsom grepar och fygor, rävar m. fl. av trä som gagnades den tiden, till eget behov. Kunde de inte själva, så bar det någon (s.k. huseare) en som hade ett litet jordbruk med en ko och några får, som kunde hinna att ha dylik slöjd, som biförtienst, men endast på beställning av förämlingsboar eller närboende. De som hade passande trä på egna ägor högg träden när trädet var lämpligt för slöjdarbete, för att sedan under vintern när det var gott om tid göra i ordning antingen de gjorde själva eller arbetet lämnades bort till någon annan.

E/
Till grepar fingor och huruden till rä-
sorna användes bok pinnarna till rä-
sorna användes ek. Det var ganska van-
ligt att de karlarna under vinterkvällen
sitta och göra pinnar till rävsorna, (riospin-
nar) det behöves många pinnar i esero,
efter hand som pinnarna blevo färdiga
lades de ner i lädor. Ibland hade de det
som sport för att kappas om att göra de
flesta och bästgjorda riospinnar på en
kväll. Innan det fanns härteärsor, skulle
allt räbsas med hemgjorda härärsor,
och då bräcker många pinnar på rävsan
Det första en pojke fick börja spela med
var att göra riospinnar. Sen kugg fråga?
Hur många skär behövs till en bästgjord
riospinne? Svar, är riospinnen bästgjord,
behövs det inte flera skär.

3/
Skapten till råvsorna gjordes av lättare
trä, björk eller fur. Kvastar av
björk och fur gjordes även i hemmen. Riset
skars alltid till på våren eller sommaren
och lades undan tills det blev tid att göra
dem färdiga, löven skulle ju helst ha bunnat.
Var det någon regnvädersdag under som-
marn så de inte kunde göra annat så
fingo de sitta på logan och göra kvastar.
Det var rätt mycket arbete att göra en kvast
barje, ris skulle skäras till och kvistar
sedan skulle de läggas ihop och bindas
hårt om det som skulle vara skaft med
en bidje gren. Det var ju olika slag av
kvastar, de som skulle användas inne
i rummen skulle vara lätta och fina, i den
tiden fanns inga andra kvastar än hemmagjorda.
De samlade och på en sorts långa gräs

41

ACC. N:R M. 10461:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Som gjordes kvarter av tile att sopa bäggar
med, damkvarter. Stall och gårdskvarter
gjordes storge och gröore och där band
fast inuti kvarten ett par alnar långt
skaff för att de skulle slippa gå krekiga
när det sopade. När korgar gjordes de
spälv, bärestora och små av pil eller
lenc. De grövste ^{stopparna} kljades. Kåpparna skul-
le läggas i batten några dagar så att
de blevo mjuka och böjliga. Under
vintern skulle korgarna efterres om de
behövde lagas eller nya skulle göras.
Virket till dem skulle skäras på bären
eller tidigt på sommaren och läggas på
lager tills det skulle användas. Alla red-
skap gjordes hemma, såsom skoflor, skyffor,
lar, spadar, brödkrissla, remsbåda m. m.
För det inte någon händig karl på gården,

eller tiden inte räckte till så fick de an-
tingen lämna bort det till någon som åtog
sig dylikt arbete, eller få honom till går-
den en tid att arbeta. Så fanns det några
som specialiserat sig på att göra trätofflor och trä-
skor, det hade nog inte haft någon annan
undervisning än ett eget handlag för ar-
betet och övning. De som följt ryckte för skick-
lighet kunde inte med annan sysselsätt-
ning, de hade fullt upp att göra. Men det var
endast till ortsbefolkningen de förförde,
inte sina baror. För storbönderna som ha-
de stor familj och mycket tjänstefolk,
och själva hade materialerna, fladdande
trä och läder, togo de hem toffel och träsko-
makare för en tid och fingo gjort en hel del
på förlag, liksom det hade skomakare och
andra hantverkare hemma.

6/
På den tiden ingick det ju i svensk folket
löner, frätöflor träskor och skor.
Till frätöflor användes alträäd till träskor
al eller björk, björken används lättare.
En dotter till en fräskomakare, hade till
biför tjänst ett flät och sy halmkatter.
Hälften av hatten halmen var färgad svart
så att hatten blev spräcklig. Priset på
hatterna var inte stort, så man kan inte
förstå att det gör tjänst. Till en skolflicka
kostade hatten 25 öre större 50 öre och
stora katter till Karlav 75 öre, halmen hade
hon ju förstås gratis.
Det fanns på mitten av 1800 ett par styck
en i Västervik som gjorde bävar,
mer beröm hade hon i gärdens för
i Skärbygd, har inte hört något annat
namn på honom. De flesta bävar här

(vävstolar)

7/
på orten äro hanz fabrikat. De äro myck
och bra och gå lätt att bära uti. De gjordes
av olika träslag, alm ek eller furu.
Alm eller ek var ju bäst ty det höll sig
och gick inte mark i det. Men furubär
var lättare att hantera. Det firs många
bävar här som är över 100 år gamla. Huf-
hembyggstuga^{en} som ~~är~~ från 1700 talet men
den är naturligtvis inte av oöannämnde
Pers tillverkning, men är fullkomligt bruk-
bar. Träet till bävarna fick var och en
själv skaffa och det gjordes inga bävar
utan på beställning. En annan som
gjorde^{gjorde} var Pahl Bergström i Värda Parup.
Även hans bävar voro bra. Han gick hem
på ställen och gjorde bävar till den
som det ville.

Spinnrockar var det nog ingen som gjorde här på orten, ty de flesta och bästa spinnrockarna kommo från Östra Harup, där fanns rockmakare, och hans spinnrockar äro märkta med ett märke och bokstäverna J O S. Det måtte varit far och son ty det fanns samma sort spinnrockar från 1860 talet och in på 90 talet. När de skulle hämta en spinnrock fick den inte fräckas på bägen utan skulle bäras för att den inte skulle få skada, jag minns ett bar jungfru bar en rock från Östra Harup hem till Värsta Harup. Vacklare ting till bävar som barnor bobinnor häspar o d l. gjorde nog hemma eller av någon bysnickare. Likadå linbräkor och dithörande ting, men det skulle nog bana till det också, ty man hörd talat om som gjorde bra bröddor eller dälige.

9/
Lagghärl köptes vanligen på marknader
och kommo från Södra Halland eller Små-
land. Det har funnits böckare i Båstad
men det är länge sedan, det är nog över 60
år sedan, ingen minns något om det nu, mera
än nämnt böckare Lindberg.

Alla Sorters träslöjd kommer från Södra
Halland, Hishult, Fäghult m. fl. Markaryd.
Det är huvudsakligen i ~~Markaryd~~ som
 varit smides tillverkning, lier och oli-
ka Sorters knivar. De förförde sina arbe-
ten till marknaderna i Båstad och Ängelholm.
Där inköptes förråden av diverse slöjdsalster.
Lagghärl blevat bispar, kvastar, bävkäppar
och bärskedar m. m. I min barndom hade
de en sorts docker, somliga boro bara en
träklump som skurits ut, huvud och
armar, på och målats röda och gröna.
Kostade 25 öre

Andra boro lite mera arbetade med kjolar
av näver som bar målade i olika färger, de
kostade 50 öre. Så var det hästar som
gingo på hjul och en visselpipa till svans
även de kostade 50 öre, samt snurras i oli-
ka storlekar. Fingo de inte slutat på
marknaderna gingo de ut på byggen
och sålde restflaket.

Numera är det skällan någon som kommer
och vill sälja bärskedar och det är väl
knappast möjligt att få köpa en gam-
maldaags rösked. Tyvärr ty de boro ut-
märkta, men de bliva väl för dyra i till-
verkningen i dessa tider. Skälkedarna
tillverkas väl maskinmässigt på
fabrik. Men stegar laggkär, och mindre
slöjdalster kommer det ju ibland